

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

Afrikaans Tweede Addisionele Taal

Graad 10

Onderwysersgids vir Lesse vir leerders

Eerste Kwartaal

2012

Erkenning word hiermee aan die samestellers van hierdie onderwysersgids verleen.

**Mari Smit, Carine Lubbe, Susannie Pretorius, Elaine Hefer, Kobus Visagie
Vrystaat Departement van Onderwys**

Department of Basic Education

222 Struben Street
Private Bag X895
Pretoria 0001
South Africa
Tel: +27 12 357 3000
Fax: +27 12 323 0601

120 Plein Street Private Bag X9023
Cape Town 8000
South Africa
Tel: +27 21 465 1701
Fax: +27 21 461 8110
Website: <http://www.education.gov.za>

© 2012 Department of Basic Education

Inhoudsopgawe

Hoofstuk 1: Goiedag	4
Hoofstuk 2: Gesondheid	7
Hoofstuk 3: Môme Juffrou, môme klas	10
Hoofstuk 4: Ubuntu	14
Hoofstuk 5: Ken jy die land	16

Hoofstuk 1: Goeiedag Week 1 en 2

ANTWOORDE

Oefening 1: Groetvorme

1. goeiemore/goeiemôre
2. goeiedag
3. totsiens
4. Hoe gaan dit? Goed dankie en met jou?
5. goeienag
6. hallo

Oefening 2: Beantwoord die volgende vrae: leesteks

1. (juffrou) Pulane Tlali
2. Afrikaans
3. Twee jaar gelede
4. Universiteit van die Vrystaat
5. Aardrykskunde
6. Bultfontein
7. Onwaar
Sy was hoofmeisie.
8. sokker

Oefening 3: Beantwoord die volgende vrae: begripsvrae

1. Vriendelik
2. Goeiemôre. Hoe gaan dit?
3. As die persoon alleen voel.
4. kopknik, hand te skud
5. siek is: verkoue het.
6. met die hand groet, opstaan as hulle ouer mense groet
7. met 'n hallo
8. waai vir hulle
9. behoort op te staan
10. hulle naam weer sê.

Oefening 4: Opsomming van hoofgedagtes

1. is met 'n selfoon
2. om familie en vriende te bel
3. maak dit nog makliker
4. kan afgelaai word
5. kan gespeel word
6. 'n kamera gebruik word
7. het ook hulle dienste per selfoon uitgebrei

Trappe van vergelyking bl. 7

oud; ouer; oudste
 lank; langer; langste
 hoog; hoër; hoogste
 bly; blyer; blyste

vrolik; vroliker; vrolikste

Oefening 5: Vul die werkwoorde in

1. spring
2. loop
3. lui
4. leer
5. luister

Oefening 6: Vul die onderwerpe in

1. die seun
2. die onderwyser
3. die dogters
4. die seuns
5. die skoolhoof

Oefening 7: Vul die voorwerpe in

1. 'n blou pet
2. lang hemp
3. langbroek
4. krale
5. Afrikaans

Oefening 10: Betekenis van woorde

vriendelik: (*friendly*) om te glimlag

hardloop: om baie vinnig te loop

telefoon: instrument waarmee jy met ander mense praat

huiswerk: skoolwerk wat by die huis gedoen word.

tekkies: informele skoene

Oefening 11: Trappe van vergelyking

1. korter, kortste
2. mooier, mooiste
3. vriendelik, vriendeliker
4. koud, koudste
5. witter, witste
6. vinnig, vinnigste
7. langer, langste
8. maerder, maerste
9. vetter, vetste
10. skamer, skaamste

Oefening 12: Voltooi die sinne

1. potblou
2. kurkdroog
3. plankdun
4. peperduur

5. kliphard
6. splinternuut
7. beeldskoon
8. stroopsoet
9. spekvet
10. vuurwarm

Oefening 13: Bou die sinne deur met die onderstreepte woorde te begin.

1. Die seun dra 'n swaar tas.
2. Die onderwyser dra 'n baadjie.
3. Die seun dra 'n pet.
4. 'n Plant groei in die tuin.
5. Die onderwyser skryf met die penne.
6. Die telefoon staan op die tafel.
7. Die seun dra 'n hemp.
8. Die onderwyser dra 'n bril.
9. Die seun het bruin hare
10. Die onderwyser lees 'n boek.

Oefening 14: Soorte sinne

1. stelsin
2. vraagsin
3. bevelsin
4. stelsin
5. stelsin
6. stelsin
7. bevelsin
8. vraagsin
9. vraagsin
10. stelsin

Oefening 15: Woorde en sin met woorde

Leerders kan eie sinne maak. Hierdie is net voorbeelde.

kinders: Die kinders doen huiswerk.

onderwyseres: Die onderwyseres leer die leerders.

seun: Die seun speel met 'n toutjie.

man: Die man werk by die SABC.

dogter: Die dogter tel haar arms op.

brief: Ou mense skryf briewe.

televisie: Die televisie staan in die sitkamer.

radio: Die radio speel baie rockmusiek.

Hoofstuk 2: Gesondheid Week 3 en 4

ANTWOORDE

Oefening : Punte en hoofletters

Eva sorg graag vir haar ma omdat sy vir haar so belangrik is. Daarom wil sy seker maak dat haar ma net die beste behandeling kry wanneer sy sleg voel. Eva se heel familie help haar met hierdie werk, want hulle weet dat Eva se ma baie siek is. Sy moet gereeld eet, maar moet versigtig wees dat sy nie verkeerde kos eet wat haar sieker kan maak nie.

Oefening 2: Alfabetiese orde van woorde in woordeboeke

- 2.1 afspraak
 - inspuiting
 - kieme
 - medisyne
 - spreekkamer
 - voorskrif
- 2.2 me – di – sy – ne
- 2.3 spreekkamer
- 2.4 voorskrif

Blokkiesraaisel

Dwars

- 1. medisyne
- 2. afspraak
- 3. kieme
- 4. voorskrif

Af

- 1. spreekkamer
- 2. versorg
- 3. kliniek
- 4. inspuiting
- 5. virus

Oefening 3: voor- en agtervoegsels

- 1. gedrink
- 2. mense
- 3. huisie
- 4. werkloos
- 5. geriefliker
- 6. verpleegster

Antwoorde: Begripslees

- 1. klein druppeltjies spoeg
- 2. water wat vol cholerakieme is gedrink.
- 3. druppeltjies spoeg ingeasem.
- 4. Onwaar
 - Jodium bygooi

5. hospitaal
Kliniek

6. D

7. Waar

Daar is baie medisyne wat mens kan gebruik om jou gesond te maak.

8. leerder se eie mening.

Oefening 5: Intensiewe vorme

Leerders moet intensiewe vorme vir 'n klastoets (informele assessering) leer.

Oefening 6: Intensiewe vorme

1. grasgroen

2. brandarm

3. peperduur

4. brandmaer

5. bittermin

6. bloedjonk

7. potblou

8. stokflou

9. bloedrooi

10. stoksielalleen

11. doodsiek

Oefening 7

Verlede tyd

1. Siphó het dokter toe gegaan

2. die dokter het na Siphó se hart geluister

3. Siphó se hart het vinnig geklop

4. Siphó het van die dokter gehou.

5. Die dokter het mooi met Siphó gewerk.

6. Siphó het sy hemp oopgemaak.

7. Die dokter het vir Siphó medisyne gegee.

8. Siphó het baie beter gevoel.

Toekomende tyd

1. Siphó sal dokter toe gaan.

2. Die dokter sal na Siphó se hart luister.

3. Siphó sa hart sal vinnig klop.

4. Siphó sal van die dokter hou.

5. Die dokter sal mooi met Siphó werk.

6. Siphó sal sy hemp oopmaak.

7. Die dokter sal vir Siphó medisyne gee.

8. Siphó sal baie beter voel.

Oefening 8: Trappe van vergelyking

1. sieker

2. sagste

3. skoonste

4. mooier

5. slegste

6. langer

7. fluksste
8. swakker; sterker
9. kleinste

Hersiening

1. doodsiek
2. morsdood
3. siekste
4. besiger
5. vriendelikste
6. stokflou
7. blitsvinnig
8. kliphard
9. doodbang
10. oulikste

Hoofstuk 3: Môre Juffrou, môre klas, ons voel lus vir leer vandag Week 5 en 6

Luisterteks

Koos wil nie skool toe gaan

Tant San is al so moedeloos,
want hy wil nie skool toe gaan.
“Wat makeer dan tog, ou Koos?
Wil jy nie maar nou opstaan?”

Dokter Daan het ook nie raad.
“Ek vind met Koos geen fout.”
Tant San sê: “Dit word laat,
hy maak my só benoud.”

Koos kla: “My kop is seer,
skool is van die baan.
Los my tog net een keer,
ek is siek en sat — gedaan!”

Selvs Dominee kan nie verstaan
hoekom Koos so kerm en kla nie.
Hy bid en sug: hy moet maar gaan,
want Koos sê nie wat pla nie.

Sersant kom dreig met arresteer,
hy swaai sy knuppel heen en weer.
Maar Koos sê net: “My maag is seer.
Vandag is nie 'n dag vir leer.”

Net toe kom tant San met die kasterolie aan.
Koos skrik hom sommer vaal.
“Hoekom pes julle my so met skool toe gaan?”
“Want jy's die prinsipaal!”

~ Tom Prinsloo

Pas die woorde in kolom B by die woord in kolom A

1. E
2. C
3. A
4. G
5. J
6. H
7. I
8. D
9. B
10. F

Oefening 1: Luisterbegripvrae

1. Koos
2. Tant San
3. Dokter Daan
4. Koos wil nie skool toe gaan nie.
5. kop
6. bid
- 7.1. Onwaar
- 7.2 Waar
8. kasterolie
9. skrik
10. skoolsiekte OF wil nie skool toe gaan nie.

Oefening 2: Verlede tyd

1. Koos het skool toe gegaan.
2. Dokter Daan het vir Koos medisyne gegee.
3. Koos het in die bed gelê.
4. Dominee het by Koos gekuier.
5. Koos het medisyne gedrink.
6. Die sersant het in die straat geloop.
7. Tant San het met Koos geraas.
8. Koos het hom vaal geskrik.

Oefening 3: Woordeskataktiwiteit

AF

1. vyf
2. beginsels
3. eerlik
4. beste
5. vertrou
6. ouers
7. skool
- 8 gesels

DWARS

1. volwassenes
2. geleentheid
3. waardes
4. vergelyk
5. oorleef
6. ons

Oefening 4: Antwoorde begripstoets

1. Lucky
2. Afrikaans
3. Leerders het toegang tot tegnologie.
- 4.1 Onwaar
- 4.2 dwelms
5. wees jouself
 - moenie vergelyk nie
 - moenie groep volg nie
 - hou by waardes en beginsels

- wees eerlik
 behandel almal met respek.
6. plesier
 7. eie antwoord van leerder.

Oefening 5: Vraende voornaamwoorde

1. Wie is jou beste maat by die skool?
2. Wat doen jy na skool?
3. Wat is in jou skooltas?
4. Waar is my skoolboeke?
5. Wanneer is die skoolvakansie?
6. Hoekom is jou huiswerk nie gedoen nie?
7. Hoe laat begin jou skool?

Oefening 7: Voltooi die dialoog

Eie woorde van leerders.

Oefening 8: Indirekte rede

1. Die onderwyser sê dat Thandi baie mooi lees.
2. Mnr. Tladi sê dat Thabo baie hard werk.
3. Mamma sê dat Thabo goeie Afrikaans praat.
4. Thabo sê dat die leerders van Afrikaans hou.
5. Mnr. Tladi sê dat die leerders huiswerk doen.

Oefening 9: Woordorde

Leerders gebruik eie woorde om vervangingstabel te voltooi. Die volgende antwoorde is net voorbeelde.
 Thabo sal môre lekker op die bank lees.
 Thabo het verlede jaar fluks in die tuin gewerk.
 Thabo het verlede week lekker in die kombuis gekook.
 Thabo sal môre vinnig by die huis was.

Oefening 10: Bywoord van tyd

1. Vandag het die lekkerste ding met my gebeur.
2. Vanoggend was studente van die universiteit by die skool.
3. Gister het die studente konsert gehou.
4. Verlede jaar het studente die regte waardes gehad.
5. Môre sal Mamma bly wees.

Oefening 11: Bywoord van wyse

Leerders gebruik eie woorde vir antwoorde. Die volgende antwoorde is net voorbeelde.

1. baie hard
2. lekker
3. baie
4. fluks
5. baie swak

Oefening 12: Bywoord van plek

1. by die skool
2. op die verhoog
3. in die huis
4. in die klas
5. op die sokkerveld

Oefening 13: Woordorde

1. Thabo het elke dag vroeg skool toe gegaan.
2. Mamma het verlede week fluks in die kombuis gebak.
3. Mnr. Tladi het gister baie mooi in die klas geles.
4. Die kinders het verlede maand mooi in die klas gesing.
5. Die dogters het gisteraand vinnig in die saal huiswerk gedoen.

Oefening 14: Teenwoordige deelwoord

1. pratende
2. sittende
3. slapende
4. staande
5. siende

Hoofstuk 4: Ubuntu Week 7 en 8

Oefening 1:

1. Kagisho (oupa)
2. Hy het kos verkoop/hy het 'n kosstalletjie gehad.
3. By die taxistaanplek in die stad.
4. Hy het dokter toe gegaan.
5. Twintig rand/R20
6. Pap en sous
7. Bonang
8. Groente
9. Hy was bang hy kry nie sy geld nie. Die mense sal nie kos koop as dit reën nie.
10. Bonang het gesê Tokoloho was 'n kwaaddoener.
11. Tokoloho
12. 'n Stukkende rooi T-hemp.
13. Iemand wat ander mense se goed steel/iemand wat moeilikheid maak.
14. Bonang
15. Hy was bang Tokoloho vat/steel/gryp die geld.
16. C. Die mense wil almal op dieselfde tyd van Hloni se kos koop.
17. Sy oupa het hom geleer hoeveel kos hy moet maak.
18. Dit het donker geword en hy het nie vir Tokoloho wat by hom was, vertrou nie.
19. D. Tokoloho
20. Sy klere was stukkend. Hy lyk soos iemand wat van die huis af weggeloop het. Dit lyk of hy op die straat slaap.

Oefening 2:

1. Die wind het gewaai en dit het begin reën.
2. dak; nat.
3. Tokoloho
4. B. Hy bang was.
5. Hy het Tokoloho nie vertrou nie/hy het gedink Tokoloho is 'n skelm/hy was bang Tokoloho steel sy geld.
6. Tokoloho
7. Bonang
8. Tussen die mense in.
9. 'n Mes.
10. kos en die dokter
11. in sy skouer.
12. Tokoloho het Bonang ingehardloop en die geldblikkie teruggevat.
13. dat Tokoloho nie die skelm was nie, maar Bonang. Tokoloho was eintlik sy vriend.
14. Hloni
15. Jy moet nie vreemde mense oordeel oor hoe hulle lyk nie/watter klere hulle dra nie. Jy moet nooit stories wat mense oor iemand vertel sommer net glo nie.

Oefening 3: Spelling en leestekens

1. Mev. Letuma sê: “Ons kinders is baie bly oor die kos.”
2. Mnr. Maduna vra: “Hoeveel kinders eet by die ander skole?”
3. Sjoel! Daar is baie kinders wat honger is.

4. Tien vrouens help om kos te maak, want daar is baie kinders.
5. Ubuntu help baie mense, maar daar is nog steeds baie arm mense.

Oefening 5: Skryf die volgende sinne in die indirekte rede.

1. Thandi sê dat sy van haar maat hou.
2. Thabo sê dat Thandi haar huis skoonmaak.
3. Thandi sê dat Thabo haar ouma help.
4. Mev. Motaung sê dat hulle in die biblioteek lees.
5. Thandi sê vir Thabo dat hy baie praat.
6. Thandi sê vir Thabo dat die boeke syne is.
7. Mev. Motaung sê dat die ander boeke hare is.
8. Thabo sê dat hy graag in die biblioteek lees.
9. Thabo sê dat hulle goeie maats is.

Hersieningsoefening: Kortverhaal

1.	1.1 Kagisho	[1]
	1.2 kosstalletjie	[1]
	1.3 wors	[1]
	1.4 sous	[1]
	1.5 twintig	[1]
	1.6 groenteverkoper	[1]
2.	Hy was bekommerd dat die reën sy kliënte sou wegjaag en hy nie genoeg geld sou maak met sy kosverkope nie.	[2]
3.	WAAR	[1]
4.	kleingeld	[1]
5.	D. hy gaan baie geld kry vir die kos wat hy verkoop.	[1]
6.	Hloni moet oppas vir Tkoloho. Hy is 'n kwaaddoener.	[2]
7.	Dit het baie hard gereën. Tkoloho het Hloni gehelp om die waentjie se venster toe te maak. Hy het saam met Hloni in die waentjie gestaan om nie nat te reën nie.	[2]
8.	Dit was donker in die waentjie en Bonang het vinnig ingespring, die geldblikkie gegryp en weggehardloop.	[2]
9.	Tkoloho	[1]
10.	Tkoloho regop gehelp en hom dokter toe geneem.	[2]
		[20]

Hoofstuk 5: Ken jy die land Weke 9 en 10

Luisterteks

Die nege provinsies van Suid-Afrika

Gauteng is die land se rykste provinsie. Die meeste mense bly daar.

Noordwes lê in die noordweste van Suid-Afrika. Die boere plant sonneblomme en vrugte.

Limpopo se naam kom van die Limpoporivier.

'n Groot deel van die Krugerwildtuin is in Mpumalanga.

KwaZulu-Natal is een van die provinsies wat aan die see lê. Die meeste mense bly in KwaZulu- Natal.

Die Vrystaat is een van die kleinste provinsies.

Die grootste provinsie is die Noord-Kaap. Die provinsie is baie droog met die minste mense.

Kaapstad, een van die bekendste stede in die wêreld, is die hoofstad van die Wes-Kaap. Tafelberg is in dié provinsie.

Die negende provinsie is die Oos-Kaap en dit is die armste provinsie in Suid-Afrika.

Verwerk: *Mieliestronk*

Oefening 1:

Luisterbegrip

1. nege
2. Gauteng
3. sonneblom/vrugte
- 4.1 Onwaar
- 4.2 Limpopo se naam kom van die Limpoporivier.
5. Mpumalanga
6. Gauteng
7. Dit is by die see.
8. B
9. Baie droog
10. Kaapstad
- 11.1 Onwaar
- 11.2 Tafelberg is in die Wes-Kaap.
12. Eie antwoord van leerders. Iets soos daar is nie baie fabriek nie/ daar is nie baie werk nie.

Oefening 2: Vrae leesbegrip

1. Baie verskillende volke wat hier bly.
2. Khoisan
- 3.1. Waar
- 3.2. Jagters
4. Hulle taal het so geklink.
5. Noord-Sotho, Suid-Sotho, Wes-Sotho

6. C
7. amaXhosa
8. Qwabe en Zoeloe
9. Shaka

Oefening 3: Vrae oor plakkaat

1. Daar is baie prente
2. Trek aandag.
3. Eie mening van leerder
4. Eie mening van leerder
- 5.1 die hele Suid-Afrika
- 5.2 Die Xhosa-kulture
- 5.3 Die Zoeloekultuur
- 5.4 die natuur
- 5.5 die vrugbare grond
- 5.6 die dierelewe
- 5.7 die plantelewe

Oefening 4: Skryf die volgende sinne oor met die woorde tussen hakies

1. Wie bly in Suid-Afrika?
2. Wat groei in die Wes-Kaap?
3. Waar is die meeste goud?
4. Wanneer is die land lekker warm?
5. Hoekom kom mense na Suid-Afrika?

Oefening 5: Vul woord in

1. besoek
2. blom
3. loop
4. dra
5. rook
6. groei
7. staan
8. lê

Oefening 6: Dieregeluide

koei bulk
 skaap blêr
 hond blaf
 kat miaau
 haan kraai
 perd runnik
 bok blêr
 leeu brul
 voël tjirp

Oefening 7: Verkleinwoorde

landjie	Wêreldjie
bergie	Vlaktetjie
Riviertjie	Spruitjie

Leeutjie Skapie Blommetjie Voëltjie Perdjie boompie	Apie Koeitjie Rosie hoendertjie bokkie grassie
--	---

Oefening 8: Meervoude

1. bosse
2. kameelperde; nekke
3. sonneblomme
4. voëls; vlerke
5. bome
6. diere
7. lande
8. volke

Oefening 9: skryf die getalle uit.

vyf
 sewe
 negentien/neëntien
 agt
 ses
 twee
 een
 elf
 nege
 sewentien
 twintig
 dertig
 sewentig
 tagtig
 eenhonderd
 vyf-en-sestig/vyf en sestig
 agt en sewentig
 twee en twintig
 vier en dertig
 nege en negentig

Oefening 10: Trappe van vergelyking. Leerders maak eie sinne

langer langste
 korter, kortste
 vetter, vetste
 maerder, maerste
 mooier, mooiste
 leliker, lelikste
 kouer, koudste
 warmer, warmste
 vroeër, vroegste
 later, laatste

Oefening 11: Afkortings

a.g.v.

asb.

bl.

bv.

d.m.v.

dr.

hv.

i.p.v.

km/h

m.a.w.

mev.

mnr.

nl.

nr./no.

o.a.

str.

t.o.v.

vgl.

verl.

vm.